

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

Պ Ա Յ Ք Ը

Մեծ Պահլի եօթ շաբաթները իրենց վախճանին կը մօտենան, որոնք Հոգևոր մտամփոփումի և կրօնական խոկումի առիթը կ'ընծայեն Հաւատացեալին, տեսնելու իր մարմինը, բայց մանաւանդ Հոգին:

Կեանքը մեղքին դէմ կռիւ մըն է, պայքար մը նիւթին և խորհուրդին միջև, կիրքերու և առաքինութիւններու միջև: Մարդը չի կրնար հրաժարիլ Աստուծոյ, չի կրնար նոյնպէս հրաժարիլ մեղքէն: Ան կը սիրէ իր մարմինը, կը սիրէ նաև իր Հոգին: Անոք թշնամիներ չեն իրարու, բայց նոյն ուղիէն չեն ընթանար: Պահլը անոնց ներդաշնակութեան, համերաշխութեան նպաստող առիթն է:

Այս հաւասարակշռութիւնը դժուար է կեանքին մէջ: Մարդիկ կը ձրգտին Հոգեպաշտութեան և կը դառնան ճշնագրեաց: Կ'ուզեն բացուիլ կեանքի ուրախութիւններուն, կը սուզուին աշխարհիկ հաճոյքներու մէջ: Կ'ուզեն հեռու մնալ մեղքէն, կ'իյնան օրէնքի բռնութեան տակ: Կը նախընտրեն ազատութիւն, կ'երթան անկարգութեան: Մարդուն համար շատ դժուար է պահել այս հաւասարակշռութիւնը:

Ձեռք վերլուծեք պահլը, բաներ կան որոնց իրադործումն է որ արժէք ունի. կը գոհանանք միայն ըսելով որ Եկեղեցւոյ Հայրերը մեր օրերու բռնիկներուն չափ կը հասկնային մարմինէն, ինչպէս Հոգիէն: Հոգին բռնիկ մարմնի միջոցաւ, աւելին՝ մարմինը կազմակերպել որպէսզի Հոգիին ծաղկաւորման, ճիւղաւորման ասպարէզ բացուի: Սանձել մարմինը, ասպարէզ տալու Հոգիին:

Պահլը կ'սկսի անշուշտ սեղաններու ժուռկալութենէն և մարմնական սանձումներէն, բարձրանալու համար Հոգեկան տխրալիցի մը, Հոգեկան պահլի մը: Բոլոր մեծ ձեռնարկունները, կ'զգան պէտքը այդ կեդրոնացման:

Հին ատեն ճշնաւորները անապատ կը վազէին ոչ միայն փախչելու աշխարհի շարէն, այլ համախմբելու իրենց Հոգեկան ուժերը իրենց Հետապնդած նպատակին ի խնդիր: Եթէ կ'ենթարկէին իրենց մարմինը զրկանքներու և շատ յաճախ խոշտանգումներու, վասնզի կ'զգային թէ իրենց Հոգին անհանդիստ է, երկուութեան պայթար կար իրենց ներքը և կ'ուզէր միութեան մը բերել:

Մրցանքի վաք մըն է Հաւատացեալին կեանքը, և ասպարէզին ծայրը ան պէտք չէ տեսնէ զինքը իրեն քաշող ունէ ուրիշ պատկեր՝ բացի Քրիստոսի լուսափայլ դէմքէն: Անոր մտածումը, անոր մեծութիւնը միայն պէտք է ուղղութիւն տան Հաւատացեալի կեանքի տնտեսութեան:

Պահլը իր արտաքին ձևին մէջ պարտադրանք և արարմունք է, խորքին մէջ սակայն պատրաստութիւն է Աստուծոյ: Այս կերպով ան կը դառնայ կրօնական միջոց և Հոգեկան փրկութեան առիթ: Այսօր պահլը չի պահուիր իր վա-

յն լրջութեամբ, վասնզի մեզի կը պակսի զոհողութեանց այն կշիռը որ մեզմէ կը պահանջուի: Գիշ չէ թիւը անոնց՝ որոնք իրենց ակռաներով կը փորեն իրենց գերեզմանը: Անոնց՝ որոնք մարմնական և հոգեկան զոհերն են իրենց հաճայքներուն:

Ժուժկալութիւնը մեծագոյն վկայականն է առողջութեան: Ժուժկալները միայն աշխատասէր են, վասնզի շուտայ և ցոյի կենցաղ ունեցողները ծոյլ և անպէտ են: Հոգիին ինչպէս մարմինին ուժը պտուղն է այս առաքինութեան: Անով է որ մարդ իր մէջ կ'ստեղծէ պիտի բայց քաղցր զօրութիւն մը որով կ'իշխէ հոգիի բոլոր բարի բերումներուն և յախուռն ու անկարգ հակումներուն մութայ, և տէր կ'ըլլայ իր անժին: Ինքզինքին տէրն է այն միայն որ կրնայ ոսնձ ղնել իր հաճոյքներուն և կիրքերուն և չթողուլ որ իր մէջ հոգեկան կեանքը բարձրացնող աղնուագոյն յոյզերը ստորագասուին ստոր և գոհեցիկ միտումներու: Մարմնական ցանկութիւններու սանձարձակութիւնները ոչ միայն Ֆիզիքապէս և հոգեպէս կը քանդեն ենթական, այլ և անարգանք են Աստուծոյ, ուրուն պատկերն է մարդը:

Պահգերը, ըստած է, մճիտ միտքին և սուրբ սիրտին պահապաններն են, և հոս է կրօնական նշանակութիւնը Մեծ պահգերն և բոլոր պահգերուն: Մեծ պահգերն մարդիկ առհասարակ կը հեռանան առօրեայ հոգերէն և մտածումներէն, ինքզինքնին կարենալ տեսնելու համար: Ինքզինքը տեսնել ուրիշ բան չէ, բայց դէմ առ դէմ զալ իր մեղքին: Այդ է պատճառ անշուշտ որ իրական պահեցողները տրտում կ'ըլլան, տրտմութիւն մը սակայն որ կը բխի ինքնաճանաչման և մեղքը արժեքներէ զգացումէն: Վասնզի ով որ իր մեղքը կ'արժեքորէ, ինքզինքն է որ կը դնահատէ:

Եօթը եօթնականները որոնք խորհուրդով և մտածումով Մեծ պահքը կը հիւսեն, կաղմելով վարագոյրները մարդկային հոգիի փրկագործութեան տրամային, կը հիացնեն զմեզ հոգիի նկատմամբ ունեցած մեր նախնեաց փոյթին և նախատեսութեան առջև: «Բարեկենդան»էն սկսեալ, որ մարդկային ծագումին քրիստոնէական գաղափարը կը պանծացնէ, մինչև «Արտաքսման», «Անառակին», «Տնտեսին», «Շատաւորին», «Գալստեան» և «Ջարչարանաց» եօթնականները, որոնք կ'երեսեն խորհրդաւորապէս մարդկային կեանքի և բերումներու զլիաւոր փուլերը՝ մէկը միւսէն աւելի դեղեցիկ են և տպաւորիչ:

Եթէ Բարեկենդանը ակնարկութիւն է մարդուն երբեմնի երջանիկ կեանքին և իր աստուածային ծագումին, Արտաքսման կիրակին խորհրդապատկերումն է իր դայթումին, և Աստուծոյ, իր երջանկութեան կայանէն, հեռացումին: Սակայն մարդը որ աստուածայինը ունի իր մէջ ու իր հետ, այլասերման մէջն անգամ փաստը կուտայ իր մեծ ծագումին, ունենալով միշտ կարօտը իր կորսուած գերադոյն վիճակին: Անառակի կիրակին այդ օրտառուէ խորհուրդին վարագոյրն է որ կը բանայ մեզի: Մարդ իր ամէնէն մեղաւոր Թարթափումներուն մէջն իսկ, կրնայ Աստուծոյ երթալ, եթէ իր մէջ չիշած չէ փրկութեան իղձը: Գրիստոնէին համար ամէնէն անհերիք բանը անյուսութիւնն է, որ ուրիշ բան չէ բայց մեղքին դէմ կուտել չկարենալու վիճակը: Անառակի պատկերը, մեղքի դէմ մղուած և զայն պարտութեան մատնող գերադոյն իրողութեան արտայայտութիւնն է, և մարդկային հոգիին համար չկայ աւելի կազդուրիչ զգացում, քան ինչ որ կը բխի անոր խորհրդաւորած գաղափարէն:

Այդ պայթարին մէկ ուրիշ վիճակն է մարդուն մէջ, Տնտեսին առակը,

ուր նիւթը կ'օգտագործուի ի նպաստ ոգիին, այնպիսի հաւատարակուութեամբ և իմաստութեամբ, որ Աստուծոյ գործակից մարդուն միայն անկէ մտածել ուրինկ։ Անկանոնութեան ծնունդն է միշտ մեղքը, անոր դէմ կռուելու լուսագոյն գէնքերն են իմաստութիւն և կամք, զոր այնքան ճարտարօրէն գործածեց տրեւտեար իր խախտած ապագան և պատիւը վերականգնելու։ Եւ սակայն մենք կը յաղթենք, եթէ մեզի հետ ունենանք միշտ Աստուծոյ խորհուրդը, լոյսը, այն մութ բաւիղին մէջ որ աշխարհն է։ Այդ լոյսը կարելի է անշէջ պահել հոգիին խորը՝ Աստուծոյ հետ տեսական հաղորդակցութեան այն եղանակով, զոր ապօքեով միայն կարելի է ունենալ։ Եւ Կիրակիի, Գառաւորի առակին մէջ նկարագրուած աղօթաւոր կիներ այդ խորհուրդն է որ կ'անձնաւորէ։

Ու վերջապէս իր աստուածային երջանկութիւնը կորսնցնելէ վերջ, երբ մեղաւոր մարդը իր արթուն պատուիրանապահութեամբ և հոգւոյ կեանքի րդդաստ անտեսութեամբ կը յաղորդի անշէջ ուղղութեան մը վրայ հաստատել իր բարոյականը, շուտով կ'սկսի ներքին վերանորոգումի վիճակը։ Փրկութեան քաղցր յոյսը կ'այցելէ իրեն, և մօտաւորութեան, Գալուստի այդ զղացումը, հետեւաբար, հրճուանք միայն կրնայ ազդել։

Իսկ եօթներորդ կամ վերջին, այսինքն աւագ եօթնեակը կը ցուցադրէ աշխարհի փորձութեանց յաղթած, հաւատքով, յոյսով և սիրով զօրացած մարդուն՝ այսինքն՝ ճշմարիտ քրիստոնէին անցքը՝ Գրիստոսի չարչարանքներու և մահուան արհաւիրքներու մէջէն՝ դէպի անոր յարութեան փառքը, որ պսակն է փրկութեան խորհուրդին։

Եթէ ճիշդ է թէ մարդուն կեանքը անվերջ կռիւ մըն է նիւթական դաւաճուածներու և բարձրագոյն խտլաններու միջև, և թէ ան չի կրնար հրաժարիլ ոչ իր մեղքերէն և ոչ ալ Աստուծմէ, ինչպէ՞ս պէտք է կազմակերպել մարդը, որ ան կարենայ զբաւել արարչագործութեան կարգին մէջ իր բացառիկ տեղը։

Այս տեսակէտով միակ ու բարձրագոյն տիպարը որ մեզի կը ներկայանայ մեր Տէրն է, որուն նկարագրին զեղեցկութիւնն ու կատարելութիւնը առաջին նալուածքով վստահութիւն կը ներշնչէ մեզի։ Սակայն եթէ խոր խելամտութեամբ մը հետեւինք Յիսուսի կեանքին, պիտի տեսնենք թէ առանց բարոյական բուռն պայքարի չէ որ Ան հասաւ իր նկարագրի մարդկական կազմութեան։ Մարդ մը որ կռուեցաւ ամէնէն հօր և անդիմադրելի փորձութիւններու դէմ, անապատի փորձութեանն սկսեալ մինչև Գլխահմանի խոռվէր, ուր իր ճակտին վրայ փայլեցան քրտինքի և արիւնի կայլակներ։

Մովսէս որ ակնածելի նախահայրն է հրէական կրօնքին և Օրէնքին, համաձայն Ս. Գրքին մեղանշած է ու չէ կրցած Աւետեաց երկիրը մտնել։ Գուրանը կը հրամայէ նոյնիսկ Մուհամմէտին՝ որ իր մեղքերուն համար թողութիւն խնդրէ։ Կոմփիւկիտսի և Պուտտայի հետեորդները քնաւ կատարեալ չեն դաւանած կրօնի իրենց հիմնադիրները։ Յիսուսի կատարելութիւնը չի կայանար միայն Անոր մեղք գործելու անկարողութեանը համար, այլ իր յաղթելու կարողութեանը մէջ։ Մեծ փորձութիւնները կը յարձակին յաճախ մեծ կարելիութիւններ ունեցողներուն վրայ, վասնզի մենք մեր ամէնէն զօրաւոր տեղերէն խոցելի ենք։

Այսօր պահքը չի պահուիր, որովհետեւ մեզի կը պակսի կարելի զոհութիւնը։ Մենք պոտիկցուցած ենք սահմանները մեր յարացոյցներուն, աւելին՝ երբ չենք կրնար հասնիլ անոնց, մեզի կը քաշենք զանոնք, մեր չափին իջե-

ցնելու մեզ իրենց տանող լուսաստղը։ Ով որ կը փոքրէ իր իտէալը, յուսահատ է ինքզինքէն։ Այսօր մարդոց հոգիներուն մէջ ճակատագրապաշտութիւն մը կայ, որ ուրիշ բան չէ բայց մեռած մօտը մեր անցեալին, մեր ներկային և ապագային։ Աւելին, այդ հոգեմիճակը կ'արգիլէ մեզ ուղիղ կերպով դիմաւորելու մեր ճակատագիրը։ Մեծ հոգիները վեր կը նային, ատոր գերազոյն տպարն է Արբահամը, իբրեւ հաւատոյ հայր և ասպետ։ Տարիներով սպասեց իր յոյսի պտուղին և ունեցաւ զայն։ Օր մըն ալ հրամայուեցաւ իրեն որ զոհէ իր դաւաճը։ Արբահամ յօժարամօթօրէն հնազանդեցաւ իրեն եկող ձայնին։ Սակայն հաւատոյ հայրը կը հաւատար իրեն եղած խոստումին՝ նոյնիսկ անկարելիութեան սահմանին մէջ։ Որովհետեւ ով որ կը հաւատայ կարելիին, իմաստուն է, ով որ կը նայի յաւիտենականին՝ մեծ է, սակայն ով որ կրնայ յուսալ անկարելիին, մեծագոյնն է մարդոց որդիներուն։ Արբահամ կը հաւատար անկարելիին, որ մեծագոյն կարելին է, ահա ճշմարտազանցութիւնը հաւատքին։

Ամէն մարդ մեծ է համաձայն իր սիրած առարկային։ Ով որ ինքզինքը կը սիրէ ինքզինքը կ'արժէ, ով որ ուրիշները կը սիրէ, մեծ է իր նուիրումով, սակայն ամէնէն մեծը ան է որ զԱստուած կը պաշտէ։ Արբահամ շնորհիւ իր մեծ հաւատքին մենամարտի ելաւ Աստուծոյ դէմ և ազատագրեց իր զաւակը։

Կեանքը աւելի է քան ինչ որ կը կարծենք։ Փիղիքական կեանքէն աւելի բարձր հոգեկան կեանք մը կայ, մօտ Աստուծոյ, որ չի սահմանուիր շնչելու, դործելու և մտածելու մէջ միայն։ Աստուած մեր էութեան բարձրագոյն սահմանին վրայ է, անոր հասնելով մեր մարդկայինը իր լրութեան կը հասնի։ Մեր մէջ պաշտումի և սիրոյ զգայարանք մը կայ, մենք չենք կրնար գոհանալ նիւթական և առօրեայ անհրաժեշտութիւններով և զոհացումներով։ Կատարելութեան զաղապարի մարդուն մէջ ուրիշ բան չէ բայց այդ զգացումին և ձգտումին արտայայտութիւնը։ Վայ անոր որ կրնայ ընդարձանալ նիւթական զոհացումներու մէջ, առանց որոնելու այս բարձրագոյնը։

Մեր բարձրագոյն ճակատագրին հոգը առարկայ է մեր մտքին։ Մեծ պահքը այս մտածումի վերապրումի շրջանն է, բարձրացնելու մարդը իր փառքին։ Ի վերջոյ պէտք է ընդունիլ թէ մարդը երկինքէն երկիր ինկած հրեշտակ մըն է, որ միշտ երկինքը կ'երազէ։

Ն.